

seria de autor

OZ Amos

Serie coordonată de
DENISA COMĂNESCU

Amos Oz

**Muntele
Sfatului Rău**

Traducere din ebraică și note de
ANY SHILON

HUMANITAS
fiction

Coperta
ANGELA ROTARU
Redactor
IOANA PETRIDEAN

AMOS OZ
HAR HA-ETZAH HA-RA'AH (THE HILL OF EVIL COUNSEL)
© Amos Oz 1978
All rights reserved.

© HUMANITAS FICTION, 2012, pentru prezenta versiune românească

EDITURA HUMANITAS FICTION
Piața Presei Libere 1, 013701 București, România
tel. 021 408 83 50, fax 021 408 83 51
www.humanitas.ro

Comenzi online: www.libhumanitas.ro
Comenzi prin e-mail: vanzari@libhumanitas.ro
Comenzi telefonice: 0372 743 382, 0723 684 194

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

OZ, AMOS

Muntele Sfatului Rău / Amos Oz; trad.: Any Shilon. – București:

Humanitas Fiction, 2012
ISBN 978-973-689-520-3
I. Shilon, Any (trad.)
821.411.16-32=135.1

I

Era întuneric. În beznă, o femeie a spus: Nu mi-e teamă. Un bărbat i-a răspuns: Ți-e frică. Iar alt bărbat a zis: Liniște.

Apoi s-au aprins luminile slabe din laturile scenei, cortina s-a deschis și s-a făcut liniște.

În luna mai a anului 1946, când se împlineau douăsprezece luni de la victoria aliaților, Comitetul Național a organizat o mare petrecere în sala cinematografului Edison. Pereții erau împodobiți cu steagurile Marii Britanii și ale Mișcării Sioniste. La marginea scenei se aflau vase pline cu gladiole. Atârâneră și un panou pe care era scris un citat din Biblie, „Să fie pace între zidurile tale, și prosperitate în palatele tale“.

Guvernatorul Ierusalimului a urcat pe scenă pășind repede, militărește, și a ținut un scurt discurs, presărat cu o glumă puțin cam rafinată și câteva citate din Byron. Apoi s-a ridicat Moshe Shertok¹, dând glas în ebraică și engleză sentimentelor populației evreiești. În colțul sălii, la intrare și alături de scenă se aflau soldați englezi cu berete roșii, înarmați cu puști automate, de frica grupărilor care funcționau în ilegalitate². Înaltul Comisar³,

1 Moshe Shertok, și-a ebraizat mai târziu numele în Sharet (1894-mijlocul 1965), om politic, al doilea prim-ministru al Israelului.

2 Etzel (Irgun Tzvai Leumi, prescurtat uneori Irgun) și Lehi (Lohmei Herut Israel, cunoscut și ca „grupul lui Stern“ sau „banda lui Stern“) erau grupări revizioniste care promovau lupta prin metode radicale, chiar teroriste. Cele două grupări se aflau în ilegalitate.

3 Reprezentantul Marii Britanii în coloniile sale, în cazul de față Palestina, conducătorul local suprem.

sir Alan Cunningham, privea de la balcon, șezând țeapăn, cu spatele drept, însoțit de mica lui suită, alcătuită din doamne și ofițeri. Doamnele aveau binocluri mici de teatru. Un cor de pionieri îmbrăcați în cămăși albastre¹ interpreta cântece muncitorești. Cântecele erau rusești, dar nici din ele și nici din public nu răzbătea bucurie, ci mai degrabă nostalgie.

După reprezentația corului a rulat un film despre blindatele lui Montgomery înaintând prin deșert. Tancurile ridicau în urma lor trâmbe de praf, sfărâmau sub șenile tranșee și garduri din sârmă ghimpată, împungând cu vârful antenelor cerul cenușiu al deșertului. Iar sala se umplea de tunetele obuzelor și bucuria triumfătoare a marșurilor.

În mijlocul filmului se auzi un freamăt ușor trecând printre oaspeții de onoare.

Pelicula a fost brusc întreruptă. În sală se aprinseră toate luminile. Cineva spuse cu voce puternică, sunând a dojană sau a ordin: E nevoie urgentă de un medic.

În rândul 29, tata se ridică imediat în picioare. Încheie nasturele de sus al cămășii sale albe, îi șopti lui Hillel să aibă grijă de mama până când se vor lămuri lucrurile și, parcă sărind cu eroism într-o casă cuprinsă de flăcări, își croi drum spre treptele care duceau la balcon.

Reieși că lady Bromley, cumnata Înaltului Comisar, leșinase brusc. Era îmbrăcată într-o rochie albă, lungă și avea fața foarte palidă. Tata se prezentă scurt și energic conducătorilor guvernamentali, iar în timpul acesta așeză brațul ei moale pe umărul său. Ca un cavaler gentil purtând o frumoasă adormită, tata o conduse pe lady Bromley spre garderoba doamnelor. Acolo o așeză pe un taburet capitonat și îi întinse un pahar cu apă rece. Trei înalți funcționari englezi îmbrăcați în haine de seară se grăbiră să-i urmeze și o înconjurară pe bolnavă, unul în dreapta, altul în stânga și ultimul în spate, sprijinindu-i capul în timp ce ea sorbi cu greutate o singură înghițitură de apă. Un colonel

¹ Îmbrăcămintea specifică organizațiilor muncitorești aparținând, în general, stângii politice.

vârstnic, purtând uniforma aviației, îi deschise poșeta, scoase evantaiul și începu să i-l vânture prin față.

Înălțimea Sa deschise ochii obosită. Îi privi o clipă cu ușoară ironie pe toți oamenii care se agitau în jurul ei. Era foarte bătrână, osoasă, ascuțită ca o pasăre însetată, nasul îi era subțire și tăios, gura strânsă într-o expresie sfidătoare și răutăcioasă.

— Deci, doctore, i se adresa colonelul tatei pe un ton sever, ce se va întâmpla acum?

Tata ezită o clipă, își ceru de două ori iertare, apoi se hotărî brusc. Se aplecă și, cu degetele lui subțiri și frumoase, desfăcu șireturile strânse ale corsetului. Lady Bromley se simți imediat mai bine. Palma ei stafidită, care amintea de piciorul unei găini, aranjă ușor marginea de dantelă a corsajului. Între buzele încrețite apărură o crăpătură, ceva care voia să sugereze un zâmbet, își încrucișă picioarele bătrâne, iar când vorbi, vocea îi era ascuțită și ostilă, ca un scârțâit de tablă:

— E numai din cauza climei.

Unul dintre înalții funcționari începu să spună cu politețe:

— Doamna mea...

Dar lady Bromely nu-i acordă nici o atenție. I se adresa tatei pe un ton nerăbdător:

— Fii atât de bun, tinere, și deschide ferestrele. Și pe aceasta. Am nevoie de puțin aer proaspăt. Da, asta numesc eu un băiat simpatic.

Îi vorbea tatei astfel pentru că, în cămașa albă pe care o purta peste pantalonii de culoare kaki, încălțat cu sandale romane¹, i se părea mai degrabă un om de serviciu decât un medic. Iar ea își petrecuse adolescența printre maimuțele, grădinile și fântânile arteziene din orașul indian Bombay.

Tata îi execută ordinul în tăcere și deschise toate ferestrele.

Aerul serii ierusalimitene pătrunse încăpere, iar împreună cu el, și mirosul de varză, pini și gunoi.

Scoase din buzunar o cutiuță de medicamente, deschise cu atenție capacul pe care apărea însemnul casei de sănătate și îi

¹ Sandale confecționate din curele de piele.

întinse lui lady Bromley o aspirină. Tata nu știa să pronunțe în engleză cuvântul „migrenă“, drept care îl pronunță în germană. N-am nici o îndoială că în clipa aceea ochii albaștri ai tatei străluciră cu căldură și optimism în spatele ochelarilor lui rotunzi. După zece minute, lady Bromley ordonă să fie însoțită înapoi la locul ei din loja de onoare. Unul dintre înalții funcționari își notă în carnetel numele și adresa tatei, apoi își exprimă recunoștința în cuvinte reținute. Urmă o ușoară ezitare. Pe neașteptate, funcționarul întinse brațul. Urmă o strângere de mână.

Tata se întoarse la locul lui din rândul 29, între soția și fiul său. Spuse:

— Nu s-a întâmplat nimic. E doar din cauza climei.

Luminile din sală s-au stins, iar generalul Montgomery fu din nou văzut fugărindu-l fără milă pe generalul Rommel prin tot deșertul. Focul și trâmbele de praf umpleau ecranul, Rommel își mușca buzele cu putere în prim-plan, pe fondul muzical al cimpoaielor care cântau cu pasiune, aproape extatic.

La sfârșit se intonară imnurile, cel britanic și cel sionist. Festivitatea se încheiase. Publicul ieși din cinematograful Edison și începu să se împrăstie, oamenii îndreptându-se spre casele lor. Umbrele înserării se lăsară pe neașteptate peste Ierusalim. În depărtare se vedeau munții despăduriți și pe ei, ici-colo, câte un turn singuratic. Pe versanții pietroși erau răspândite căsuțe din piatră. Umbre și foșnete umpleau străduțele. Orașul era cuprins de nostalgie. Primele lumini se aprinseră la ferestre. În aer se simțea un fel de așteptare încordată, ca și cum urma să se audă foarte curând o voce nouă. Dar din toate părțile nu se auzeau decât vocile cele vechi, strigătul unei femei, scârțâitul vreunui oblon, țipătul vreunei pisici în călduri printre lăzile de gunoi din câte o curte. Și un clopot răsunând la mare depărtare.

În fața vitrinei unei prăvălii goale stătea un frizer originar din Buhara, o frumusețe de bărbat în halat alb, bărbierindu-se și cântând. Intersecția era traversată de un jeep englezesc

pe a cărui capotă se afla o mitralieră de care erau legate benzi pline de cartușe din aramă strălucitoare.

O bătrână ședea pe un taburet din lemn lângă ușa chioșcului ei strâmt, cu articole de papetărie. Măinile zbârcite ca ale unui tencuitor i se odihneau grele pe genunchi. Ultimele raze de lumină ale amurgului îi scâldau chipul, iar buzele i se mișcau în tăcere. Dinăuntru se auzi vocea altei femei, spunând în idiş:

— E limpede, n-o să fie bine.

Bătrâna nu răspunse. Nici nu se mișcă.

Un cerșetor religios îl acostă pe tata lângă călcătoria de pantaloni a lui Ernpreis, ceru și primi o monedă de doi mili¹, îi mulțumi furios lui Dumnezeu, înjură de două ori Agenția Evreiască² și alungă cu vârful bastonului o pisică de stradă.

Din partea răsăriteană se auzeau clopotele, clopote cu sunete înalte și clopote cu sunete grave, clopote pravoslave, clopote anglicane, clopote grecești, clopote abisiniene, latine, clopote armenești, era ca și cum orașul ar fi fost lovit de o epidemie sau de un incendiu. Dar tot ce voiau aceste clopote era să numească noaptea noapte. O adiere de vânt ușoară veni de la nord-vest, poate dinspre mare, simți tremurul ușor al coroanelor copacilor palizi pe care îi plantase primăria Ierusalimului în partea de sus a străzii Malachi și mângâie încetișor buclele copilului. Se făcuse seară. O pasăre nevăzută scoase un țipăt ascuțit, persistent. Lichenii răzbăteau prin crăpăturile pereților din piatră. Pe obloanele vechi din fier și pe balustradele balcoanelor se întinsese rugina. Ierusalimul era foarte tăcut în ultimii stropi de lumină.

Băiatul se trezi din nou în timpul nopții din pricina unei crize de astm. Tatăl veni desculț lângă patul lui și îi cântă un cântecel pentru copii, care îl liniștea:

¹ Monedă din timpul madatului britanic, emisă în 1927, reprezentând a mia parte din lira locală.

² Organizație care în trecut a reprezentat poporul evreu în relația cu guvernul britanic, iar azi se ocupă de asimilarea noilor imigranți.

*Doarme mielul, doarme iedul,
Dormi și tu, închide ochii,
Vântul tace, aștește,
Ierusalimul se-odihnește.*

Spre dimineață șacalii țipau în *wadi*¹, la poalele cartierului Tel Arza. Mitia, subchiriașul, începu să plângă în somn îndărătul peretelui: *Lăsați-l în pace! Încă trăiește! I-a n-ie zn-a-iu!*² Apoi tăcu. Mai târziu se auzi cântecul cocoșilor venind din depărtare, din direcția cartierului Sanhedria și a satului arăbesc Shuafat. Când începu să se lumineze, tata își îmbracă pantalonii lungi de culoare kaki, își încălță sandalele, își puse o cămașă albastră, proaspăt călcată, cu buzunare largi, și plecă la serviciu. Mama continuă să doarmă până când femeile din cartier începură să bată din toate puterile în saltele și perne. Atunci se ridică din pat, în halatul ei de mătase, îi pregăti copilului un ou fiert moale, griș cu lapte, cacao fără caimac, și îi pieptănă buclele.

Hillel spuse:

— Ajunge. De aici mă descurc singur.

Un geamgiu bătrân trecu pe stradă strigând:

— Geamgiu profesionist! America! Repar orice!

Iar copiii strigau după el „Nebunul!“.

Trei zile mai târziu, tata fu surprins să primească o invitație aurită pentru două persoane la Balul de Mai, care urma să aibă loc la palatul Înaltului Comisar, pe Muntele Sfatului Rău. Pe spatele invitației, secretarul scrisese în engleză că lady Bromley dorește cu acest prilej să-i transmită doctorului Kipnis recunoștința și scuzele sale, precum și faptul că însuși sir Alan și-a exprimat aprecierea la adresa domniei sale.

Tata nu era chiar doctor. Era medic veterinar.

¹ Wadi, valea uscată a unui râu (în general în afara sezonului ploios), termen folosit în Orientul Mijlociu.

² Nu știu (în rusă, în orig.).

2

Se născuse și crescuse în Silezia. Hans Walter Landauer, faimosul geograf, fusese unchiul mamei sale. În tinerețe, tata studiasse la Institutul Veterinar din Leipzig, iar specializarea sa principală o constituiau bolile tropicale și subtropicale ale bovinelor.

În anul 1932 a emigrat în Palestina cu intenția de a pune bazele unei ferme de vite în munți. Era un tânăr amabil, tăcut, plin de speranțe și principii. Se vedea rătăcind prin munții Galileii cu rucsacul în spate și cu un toiag în mână, descoperind și despădurind doar cu forța brațelor o bucată de pământ și construind cu propriile sale mâini o cabană din lemn cu acoperiș înclinat, mansardă și pivniță, pe malul unui pârâiaș. Intenția lui era să adune văcari și o turmă de vite, să umble ziua căutând pășuni noi, iar noaptea se vedea stând într-o odaie cu trofee de vânătoare pe pereți, înconjurat de cărți și lucrând la o monografie sau compunând un poem.

A locuit vreme de trei luni într-o pensiune din orașelul Yesud-ha-Mamala, rătăcind zile întregi singur, de dimineața până seara, prin Galileea răsăriteană, căutând bizoni printre mlaștinile Hulei. Trupul său devenea din ce în ce mai slab, mai bronzat, iar din spatele ochelarilor rotunzi, ochii săi păreau două lacuri albastre dintr-o țară nordică, înzăpezită. Învăță să iubească pustietatea munților îndepărtați și mirosul verii: scaietii arși de soare, excrementele caprelor, cenușa focurilor, praful vântului din est.

În satul arab Halsă întâlnești un ornitolog originar din Bavaria, un om singuratic și foarte credincios, evanghelist convins că întoarcerea evreilor în țara lor vestește apropierea mântuirii omenirii, care rătăcea prin împrejurimi și strângea material pentru un studiu despre păsările din Țara Sfântă. Se plimbau împreună până în valea Marj-Ayiun, la poalele munților Naftali și prin mlaștinile Hulei. În drumurile lor au ajuns de câteva ori până la izvoarele îndepărtate ale Iordanului. Rămâneau acolo zile întregi la umbra vegetației luxuriante, recitând din memorie poemele lor favorite de Schiller și învățând împreună numele corect al fiecărui animal și al fiecărei păsări.

Când tata a început să se îngrijoreze în legătură cu ce se va întâmpla atunci când se vor termina banii pe care îi primise de la unchiul mamei sale, celebrul geograf, a decis să plece la Ierusalim pentru a verifica alte posibilități concrete. Și-a luat deci rămas-bun de la solitarul ornitolog bavarez, și-a strâns puținele lucruri și, într-o dimineață luminoasă de toamnă, și-a făcut apariția în biroul doctorului Arthur Ruppin¹, la Comitetul Național din Ierusalim.

Doctorul Ruppin îl îndrăgi imediat pe tânărul bronzat și tăcut care venise din Galileea. Își aminti că și el studiasse în tinerețe despre țările tropicale dintr-un atlas al geografului Landauer. Când tata aduse vorba despre proiectul fermei de bovine din munții Galileii, doctorul Ruppin notă câteva idei pe niște bilețele.

Tata își încheie discursul cu următoarele cuvinte:

— E un proiect foarte greu de realizat, dar nu imposibil.

Doctorul Ruppin zâmbi cu tristețe:

— Nu e imposibil, dar e greu de realizat. Foarte greu.

Apoi adăugă și accentuă două-trei adevăruri amare.

¹ Activist politic sionist, economist și sociolog, a îndeplinit diverse funcții de conducere în cadrul mai multor organizații evreiești în timpul mandatului britanic (1876-1943).

Cuprins

Muntele Sfatului Rău / 5

Domnul Levi / 75

Doruri / 153

La prețul de vânzare se adaugă 2%,
reprezentând valoarea timbrului literar.

Tehnoredactor
MANUELA MĂXINEANU

Corector
IOANA VÎLCU

DTP
EMILIA IONAȘCU
CARMEN PETRESCU

Apărut 2012
BUCUREȘTI – ROMÂNIA

Lucrare executată la Fedprint

La prețul de vânzare se adaugă 2%,
reprezentând valoarea timbrului literar.

Tehnoredactor
MANUELA MĂXINEANU

Corector
IOANA VÎLCU

DTP
EMILIA IONAȘCU
CARMEN PETRESCU

Apărut 2012
BUCUREȘTI – ROMÂNIA

Lucrare executată la Fedprint

